

ЛІСОГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: КОМУНАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ЧИ КООПЕРАТИВИ

М. І. Пиршін, аспірант,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено діяльність лісогосподарських підприємств комунальної форми власності. Висвітлено нагальні питання і авторське розуміння вирішення питань власності лісів територіальних громад. Окреслено шляхи розвитку комунальних лісів в сучасних умовах господарювання, зокрема в умовах децентралізації. Висвітлено проблеми взаємодії сільських територіальних громад з представниками комунальних лісогосподарських підприємств та можливі шляхи їх вирішення. Сформовано чіткі висновки що до діяльності лісогосподарських підприємств комунальної форми власності, прозорості їх діяльності та шляхів вирішення конфліктних ситуацій які виникають в процесі господарювання.

Постановка проблеми Написання роботи зумовлено в першу чергу проблемами які виникають в процесі господарювання, зокрема проблема малої поінформованості місцевих громад що до діяльності на їх території постійних лісокористувачів, в даному випадку комунальних лісогосподарських підприємств. Висвітлення проблем які виникають в процесі господарювання комунальних підприємств, зокрема проблема електронного обліку деревини, який не використовується комунальними агропідприємствами. Тому що на відміну від державних лісогосподарських підприємств законодавство не зобов'язує комунальні підприємства вести електронний облік деревини. На нашу думку ця ситуація повинна викликати інтерес з боку місцевих громад на території яких діють ці підприємства, тому що відсутність електронного обліку деревини та достатнього контролю з боку громад та незалежних громадських організацій за відведенням і таксацією лісосік стає приводом для зловживання владою з боку осіб які фактично є найманими працівниками які діють від імені місцевої громади, внаслідок чого місцеві бюджети можуть недотримувати податки. Вирішення цієї проблеми полягає у створенні кооперативів членами яких будуть територіальні громади відповідно. Згідно чинного законодавства комунальні агролісогосподарські підприємства сплачують рентну плату від рубок головного користування 50% в обласний бюджет та 50% в державний бюджет. Рубки головного користування є основним бюджетоутворюючим видом рубок будь-

якого лісогосподарського підприємства. На нашу думку недоотримання громадами коштів від експлуатації природних ресурсів які знаходяться в зоні безпосередньої їх діяльності є несправедливим фактом який повинен вирішитись завдяки утворенню лісогосподарських кооперативів які будуть розпоряджатись коштами від експлуатації їх природних ресурсів. Саме лісогосподарські кооперативи повинні стати основою розвитку сільських територіальних громад, зокрема Поліського регіону в якому лісова галузь є бюджетоутворюючою завдяки високій лісистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій Проблематика розвитку комунальних лісогосподарських підприємств висвітлена не надто широко. Зокрема Оборська А.Е., Жила А.С., Матейко І.М., Жила Т.Б. наголошують, що необхідними є прозорість діяльності підприємств та публічність інформації про діяльність у вигляді звітів на сесіях місцевих рад, публікацій у місцевих ЗМІ та мережі інтернет, розробка та реалізація регіональних програм розвитку лісового господарства спільно з органами місцевого самоврядування [1, с. 77].

Проаналізувавши літературу пов'язану з участю громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні можна виділити посібник розроблений Британською Радою в Україні, Лабораторією законодавчих ініціатив, Асоціацією «Соціально Економічні Стратегії та Партнерства» в якому зокрема зазначається, що задля підвищення ефективності реалізації механізмів інформування, консультацій, діалогу та партнерства необхідно заохочувати органи місцевої влади проводити системні зустрічі з представниками організацій громадянського суспільства, а також їх навчання з метою визначення потреб громад і вироблення спільних шляхів їх задоволення[2, с. 42].

Мета і методика дослідження Мета дослідження полягає у визначенні долі участі місцевих громад в діяльності лісової галузі, залученні місцевих територіальних громад до формування лісогосподарських кооперативів. Методика дослідження полягає у застосуванні ряду таких методів: метод аналізу допоможе широко розкрити основні питання які потребують обговорень для подальшого їх вирішення, метод абстрагування дозволить детальніше розглянути предмет дослідження а саме діяльність комунальних лісогосподарських підприємств, дозволить виявити проблеми та недоліки в їх господарській, метод узагальнення дозволить реально оцінити діяльність комунальних лісогосподарських підприємств знайти резерви для підвищення продуктивності їх діяльності, метод конкретизації допоможе сформулювати стратегію і мету діяльності лісогосподарських кооперативів які стануть основою дбайливого господарювання в лісі,

тому що кожен учасник кооперативу повинен дбати саме за ліс, аби примножити та залишити своїм нащадкам не великі площі сухоюю як це робиться комунальними підприємствами а сформовані, сильні насадження саме лісів які будуть в повній мірі виконувати всі свої функції.

Виклад основного матеріалу Слід наголосити, що відправною точкою існування теперішніх комунальних лісгосподарських підприємств став 1999 рік, коли було видано революційний Указ президента Л. Кучми «Про невідкладні заходи щодо реформування аграрного сектора економіки» [3, с. 1], за яким почалося розпаювання сільськогосподарських земель. Лісові землі розпаюванню не підлягали. У доповнення до цього закону було видано два накази Мінагрополітики: «Про ліси сільськогосподарських підприємств» [4, с.1] (спільно з Держкомлісгоспом) та «Про прискорення передачі земель лісового фонду, що перебували у користуванні реформованих КСП» [5, с. 1]. У відповідності з цими документами протягом 2000-2001 років, залежно від позиції обласних і районних рад, створювалися комунальні чи державні підприємства, яким передавалися у постійне користування ліси державної (на той час) власності.

Законодавче регулювання діяльності агролісгосподарських підприємств врегульовано недостатньо, зокрема коштів з державного бюджету комунальні лісгосподарські підприємства не отримують, весь комплекс робіт вони виконують за рахунок власних коштів. Відсутній підзаконний нормативний акт, який би визначав перелік посадових осіб, права та повноваження лісової охорони комунальних лісгосподарських підприємств. Для них не передбачені мінімальні соціальні гарантії [1, с. 19]. Кодексом України про адміністративні правопорушення [6, с. 1] не передбачено право посадовців комунальних лісгосподарських підприємств, на відміну від посадових осіб державної лісової охорони, притягати лісопорушників до адміністративної відповідальності.

Права громадян та місцевих громад у володінні, користуванні та розпорядженні лісовими ресурсами гарантуються низкою міжнародних конвенцій і угод, дотримуватися яких зобов'язалася Україна, зокрема це: Орхуська конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» (1998), «Лісові принципи» Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992), Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (1995), декларації та резолюції Міністерських конференцій по захисту лісів Європи (2003, 2007),

Санкт-Петербурзька декларація з проблем правозастосування та управління в лісовому господарстві (2005).

Великим недоліком діяльності багатьох комунальних лісгосподарських підприємств, є їхня закритість від громадськості. Така закритість тільки шкодить репутації і спричиняє до спротиву громадян. Безліч публікацій у пресі про те, як громадяни протестують проти «незаконних рубок», не маючи попередньо інформації про місця їхнього проведення. Основним недоліком діяльності підприємств є гонитва за прибутками, яка не дозволяє правильно вести лісове господарство. Як наслідок цього залишаються великі площі сухоостою а натомість вибираються ліси з кращою товарною структурою. Відсутність електронного обліку на підприємствах дозволяє зловживати посадовим особам своїм службовим становищем, як наслідок бюджету не доотримують прибутку. Виходом з цієї ситуації ми бачимо утворення лісгосподарських кооперативів учасниками яких будуть місцеві громади. Для здійснення цього плану потрібно перш за все розпаювати землі які знаходяться під лісом. Основна перевага лісгосподарського кооперативу полягає в тому, що гроші від діяльності повинні йти в бюджету територіальних громад. Як наслідок цього кожен учасник кооперативу буде зацікавлений у розвитку та збереженні лісових багатств, тому що потрібно буде передати це джерело доходу майбутнім поколінням.

Висновки. З розвитком політики в напрямку децентралізації підвищується роль територіальних громад у лісовому господарстві. Лісгосподарські підприємства комунальної форми власності показали себе як такі що не здатні вести дбайливе господарювання на ввіреній ним території. Тому кооперативні лісгосподарські підприємства які повинні прийти їм на зміну повинні виправити сучасний стан лісів на краще. Перевага кооперативів над комунальними підприємствами полягає у тому що кожен його учасник зацікавлений у збереженні та примноженні лісових багатств, для того аби передати нащадкам сильні, з високою товарною структурою насадження, господарювання в яких буде приносити прибуток майбутнім поколінням.

Список використаної літератури

1. Комунальні лісгосподарські підприємства і місцеві громади. Інформаційний довідник / за ред. А.Е. Оборської, А.С. Жили: довідник. – К: «ЦП Компринт» – 2017. – 110 с.
2. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст] : посіб. – К. : Ленвіт, 2012. – 64 с
3. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р. №

- 1529/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1529/99>.
4. Наказ Мінагрополітики України «Про ліси сільськогосподарських підприємств», від 26.06.2000 р. № 106/60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://ua-info.biz/legal/basexp/ua-zmtmue.htm>.
  5. Наказ Мінагрополітики України «Про прискорення передачі земель лісового фонду, що перебували у користуванні реформованих колективних сільськогосподарських підприємств» від 11.06.2001 р. № 156 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseep/ua-xmpsct.htm>.
  6. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон від 07.12.1984 р. № 8073 X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>